

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Somalia 2018-2022

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklingssamarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklingseffektivitet liksom i de nya internationella överenskommelser som det internationella samfundet enades om under 2015, Agenda 2030, Addis Abeba Action Agenda och klimatavtalet från Paris.

Svenskt utvecklingssamarbete med Somalia inom ramen för denna strategi ska bidra till hållbar fred, stärkt motståndskraft mot kriser och katastrofer, ökad respekt för mänskliga rättigheter, jämställdhet och miljö- och klimatmässigt hållbar utveckling. Strategin ska gälla under perioden 2018-2022 och omfattar sammantaget 3 030 miljoner kronor varav 3 000 miljoner kronor avser Sidas verksamhet och 30 miljoner kronor avser Folke Bernadotteakademins verksamhet.¹

Sidas verksamhet ska bidra till följande mål:

Fredliga och inkluderande samhällen

- Ökade förutsättningar för deltagande i freds- och statsbyggnadsprocesser, framförallt av kvinnor och unga.
- Stärkt kapacitet att genomföra en hållbar och inkluderande säkerhetssektorreform.
- Stärkt kapacitet att förebygga och motverka våldsamt extremism och radikaliserings.
- Förbättrade förutsättningar för en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt.

Folke Bernadotteakademins verksamhet ska inom ovan område bidra till mål 1 och 2.

¹ Denna strategi styr användningen av medel som anslås under anslagsposten Afrika i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) för respektive budgetår.

2. Landkontext/Regional kontext

Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer

- Stärkta system och institutioner som upprätthåller och garanterar respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.
- Ökat deltagande och inflytande i demokratiska processer, framförallt av kvinnor och unga.
- Stärkt institutionell kapacitet för tillhandahållande av grundläggande samhällstjänster och ansvarsutkrävande.

Motståndskraft, miljö, klimat och energi

- Ökad livsmedelstrygghet och hållbart nyttjande och hållbar förvaltning av naturresurser med fokus på lantbruk, vatten och hav.
- Ökad tillgång till förnybar energi och förbättrad energieffektivitet.
- Ökad motståndskraft och anpassning till klimatförändringar samt stärkt kapacitet för reducering av naturkatastrofer, miljöförstöring och miljörisiker.

Jämlik hälsa med fokus på SRHR

- Ökad och jämlik tillgång till hälso- och sjukvård med fokus på kvinnor och barn.
- Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Somalia är ett av världens fattigaste länder. Återkommande humanitära kriser och en pågående väpnad konflikt i framförallt de södra och mellersta delarna av landet utgör svåra utmaningar för landets utveckling. Samtidigt har internationella påtryckningar och ett ökande internationellt stöd, bl.a. genom FN, bidragit till en återuppbyggnad av staten och dess institutioner och flera viktiga framsteg har gjorts under senare år. Exempelvis genomfördes val av en mer representativ regering 2017, andelen kvinnor i parlamentet ökade markant och parlament har inrättats i de federala delstaterna. Politiskt befinner sig Somalia nu i ett viktigt skede med stora möjligheter att bygga vidare på hittills gjorda framsteg. Bland de närmsta utmaningarna ingår att vidare utveckla det federala styret, säkerställa en inkluderande konstitutionsöversyn samt förbereda och genomföra allmänna val 2020/21. Landet behöver även lägga grunden för en socioekonomisk utveckling samt öka de statliga intäkterna.

Det dåliga säkerhetsläget som präglar stora delar av Somalia är starkt hämmande på utvecklingen. Terrorgruppen Al-Shabaab har försvagats de senaste

åren men utgör alltjämt en destabiliserande kraft. Somalias säkerhetsstyrkor är svaga och närvaron av Afrikanska unionens styrka i Somalia, AMISOM, är fortsatt starkt avgörande för stabiliteten. Sedan december 2017 har AMISOM påbörjat en neddragning och i ljuset av detta har en reformering av somaliska säkerhetssektorn inletts. En plan för en ny somalisk säkerhetsarkitektur har tagits fram samt en transitionsplan för somaliska säkerhetsstyrkors successiva övertagande av säkerhetsansvaret från AMISOM.

Utöver de politiska och säkerhetsmässiga utmaningarna befinner sig Somalia i en svår humanitär situation. Klimatförändringar och återkommande perioder av torka drabbar befolkningen regelbundet och förmågan till återhämtning är låg efter decennier av konflikt och instabilitet. Detta har lett till att Somalia i dagsläget befinner sig i humanitär kris, med halva befolkningen i behov av humanitär hjälp och över en miljon behövande som befinner sig i områden som är svåra att nå, bland annat på grund av bristande säkerhet. Särskilt sårbara och utsatta är kvinnor, barn, minoriteter och internflyktingar.

3. Verksamhet

Sveriges utvecklingssamarbete med Somalia ska ta sin utgångspunkt i och präglas av ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper före varje insats. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart liksom jämställt. Grundvalen för utvecklingssamarbetet är en helhetssyn på människors och samhällens utmaningar, behov och förutsätt-

ningar. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Jämställdhet, kvinnors och flickors egenmakt och rättigheter är ett mål i sig såväl som en förutsättning och ett medel för en hållbar global utveckling. Våld och väpnad konflikt är ett av de största hindren för ekonomisk och social utveckling och utvecklingssamarbetet är en viktig del i det konfliktförebyggande arbetet. Ett miljö- och klimatperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv liksom ett konfliktperspektiv ska därför systematiskt integreras i det svenska utvecklingssamarbetet med Somalia.

De internationellt överenskomna principerna för utvecklingseffektivitet ska tillämpas i det svenska utvecklingssamarbetet och anpassas till den specifika kontexten. Huvudansvaret för ett lands utveckling ligger på samarbetsländernas regeringar och andra nationella aktörer. Ägarskap ses i ett brett, inkluderande perspektiv som förutom statliga aktörer omfattar bland annat relevanta delar av civilsamhället. Utvecklingssamarbetet ska sätta ägarskapet för den egna utvecklingen

i centrum genom att utgå från samarbetslandets utvecklingsstrategi och andra relevanta dokument. Den kompetens och kunskap som finns hos den somaliska diasporan ska tillvaratas. Stöd ska ges till initiativ som resulterar i att fler kvinnor och män från den somaliska diasporan bidrar till att möta behov hos somaliska myndigheter, institutioner, företag och i det somaliska samhället i stort.

Verksamheten ska kunna bidra till flera mål inom olika målområden och utgå från en integrerad ansats som stärker motståndskraften i samhället och hos fattiga och utsatta människor. Det är viktigt att stärka offentliga institutioner och alla människors möjligheter att delta i statsbyggande. Uppbyggnad av nationell kapacitet för katastrofriskhantering på alla nivåer i samhället är centralt.

För att bidra till fredliga och mer inkluderande samhällen i Somalia ska Sverige stödja verksamhet som motverkar grundorsakerna till konflikt, såsom fattigdom och social, ekonomisk och politisk marginalisering och brist på säkerhet. Kvinnor, ungdomar och minoriteter är traditionellt exkluderade

från maktstrukturer i Somalia. Ungdomar är särskilt utsatta som rekryteringsbas till olika parter i konflikten och detta gör dem till en viktig aktör i det konfliktförebyggande arbetet. Svenskt stöd ska bidra till genomförandet av ett nationellt ramverk för fred och försoning med särskilt fokus på kvinnors och ungas deltagande i fredsbyggandet. Resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och efterföljande resolutioner, samt resolution 2250 om ungdomar fred och säkerhet ska vara vägledande. Sverige ska även stödja en hållbar och inkluderande säkerhetssektorreform med fokus på stärkt kapacitet att förebygga och motverka våldsam extremism och radikalisering.

FBA:s verksamhet ska förbättra förutsättningarna för inkluderande konfliktlösningsinitiativ och stärka förutsättningarna för kvinnors och ungas roll i freds- och statsbyggnadsprocessen. Detta kan inkludera stöd som stärker kvinnor och unga som aktörer samt insatser som leder till jämställdhetsintegrering inom organisationer och institutioner som arbetar med konfliktlösning. Vidare ska FBA:s verksamhet bidra till förbättrade förutsättningar att genomföra säker-

hetssektorreform, med fokus på kapacitetsutveckling som stärker civil översyn och kontroll, jämställdhet, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. FBA och Sida ska samordna sina verksamheter och myndigheterna ska söka synergier i genomförandet mellan sina respektive områden.

För en hållbar utveckling av Somalias ekonomi behövs fungerande institutioner och ett livskraftigt näringsliv samt en utvecklad social dialog med representativa arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer. På sikt behöver kapaciteten till inhemsk resursmobilisering öka. Sverige ska stödja åtgärder som främjar social dialog, företagande och entreprenörskap. Det behövs fler möjligheter till yrkesutbildning och produktiva arbetstillfällen för att öka ekonomisk egenmakt, inte minst för kvinnor och unga liksom förstärkt nyttjanderätt till mark och vatten. Verksamheten ska bidra till produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och till ett ökat företagande på lokal nivå. Dessa åtgärder förväntas inte bara minska fattigdom och stärka motståndskraft hos utsatta människor, utan också motverka radikalisering, konflikt och ofrivillig migration.

Svenskt utvecklingssamarbete ska bidra till att stärka förutsättningarna för fri och rättvis handel, underlätta Somalias integrering med den internationella marknaden och på sikt stödja en anslutning till Världshandelsorganisationen (WTO).

Sverige ska bidra till ökad respekt för mänskliga rättigheter i Somalia med särskilt fokus på kvinnor och barn. Verksamheten ska stödja system och institutioner som upprätthåller och garanterar mänskliga rättigheter och som möjliggör ansvarsutkrävande. Stöd till civilsamhället för att bl.a. öka kapacitet att utkräva ansvar är också av vikt. Ett fungerande rättsväsende är avgörande för att kunna upprätthålla rättsstatens principer och garantera rättssäkerhet. Stöd till rättssektorreformer som bygger på rättighets- och jämställdhetsprinciper är därför prioriterat. En mer inkluderande demokrati bör främjas genom stöd till den pågående konstitutionsprocessen och de planerade valen under strategiperioden. Samarbetet med Somalia förväntas bidra till en större institutionell kapacitet inom offentlig förvaltning och ökade möjligheter att tillhandahålla grundläggande samhällsservice

vilket också bidrar till att stärka motståndskraften hos de mest utsatta människorna. Medierna spelar en viktig roll för demokratisering. Stöd till yttrandefrihet och en konstruktiv fri press är av stor vikt, och Sverige ska fortsätta stödja denna sektor. Inom ramen för strategin ska Sida också bidra till att stärka Somalias kapacitet att hantera migration, inklusive återvändande, såväl inom som till och från Somalia, på ett sätt som säkrar migranternas och flyktingars rättigheter och bidrar till landets utveckling.

Kvinnors rättigheter är kraftigt åsidosatta i Somalia. Önskade graviditeter, könsrelaterat våld, barnäktenskap och tvångsäktenskap samt könsstympning är vanligt förekommande. Att stärka kvinnors åtnjutande av rättigheter samt att öka deras politiska deltagande och ekonomiska makt är av stor vikt. Förebyggande åtgärder som förändrar normer och värderingar är centralt, liksom tillgång till rättvisa och att motverka straffrihet. Sverige har en viktig roll att spela som en av de största givarna inom arbetet för ökad jämställdhet i Somalia. Det finns stora möjligheter till synergier med Sveriges omfattande stöd inom hälsoområdet.

Inom miljö- och klimatområdet ska verksamheten bidra till ökad motståndskraft, särskilt i de lokalsamhällen som är mest utsatta och för sårbara grupper så som internflyktingar. Förbättrade hållbara och klimatanpassade försörjningsmöjligheter är avgörande för att minska svält och undernäring och för att kunna motstå återkommande kriser relaterade till miljöpåverkan, klimatförändringar och naturkatastrofer. Sverige ska bidra till att stärka institutionell kapacitet på alla nivåer att förvalta och nyttja befintliga resurser på land och hav på ett integrerat, hållbart och jämlikt sätt. Stöd till kunskap och utrustning hos lantbrukare och entreprenörer liksom utvecklingen av marknadssystem stärker försörjningsmöjligheterna och ökar inte minst sårbara gruppers ekonomiska egenmakt. Stöd som bidrar till ett aktivt civilsamhälle och till småskaliga lantbrukares och fiskares rättigheter bör beaktas. Vidare ska svensk verksamhet bidra till att öka tillgång till prisvärd och förnybar energi för hushåll och produktion. En viktig förutsättning för att åstadkomma detta är insatser för förbättrad energieffektivitet.

Somalia kommer under lång tid att vara beroende av externa resurser för att hantera effekterna av humanitära kriser. Det svenska samarbetet ska stödja Somalia att bygga upp nationell kapacitet för analys, tidig varning och koordinering i syfte att stå emot, hantera och förebygga kriser, samt öka möjligheterna för en effektiv respons inklusive för humanitära aktörers tillträde. För att bidra till långsiktiga lösningar, förebyggandet av kriser och att stärka samhällens motståndskraft ska verksamheten även tillvarata möjligheter till stärkta synergier mellan humanitära insatser och utvecklingssamarbetet.

Den somaliska hälso- och sjukvården är fragmenterad och starkt beroende av finansiering från det internationella samfundet. Sverige ska fortsätta stödja stärkt kapacitet i det somaliska hälso-systemet, med särskilt fokus på ledarskap, styrning, finansiering och kapacitetsutveckling. Detta bör ske på lokal, delstatlig och federal nivå och i nära samarbete med det humanitära stödet i hälsosektorn. Fokus ska vara på verksamhet som bidrar till bättre mödra- och barnhälsa samt ökad respekt för SRHR. Svenskt samarbete

ska involvera progressiva krafter i det somaliska samhället för att arbeta normativt mot kvinnlig könsstympning, barn- och tvångsäktenskap och våld mot kvinnor. Synergierna med övriga områden i strategin är omfattande bl.a. rätten till hälsa och jämställdhet, tillgång till rättvisa, mänsklig säkerhet samt försörjningsmöjligheter och ekonomisk egenmakt.

Verksamhetens inriktning och den aktuella kontexten utgör utgångspunkt för val av samarbetspartner och samarbetsformer. Sida ska använda de samarbetspartner och samarbetsformer som mest effektivt bidrar till långsiktigt hållbara resultat. Möjligheterna att arbeta med den privata sektorn ska undersökas, särskilt avseende förnybar energi.

Utvecklingssamarbetet ska anpassas till de rådande omständigheterna och genomförandet av strategier för utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd ska därför vara flexibelt och ändamålsenligt. En innovativ ansats bör tillämpas, inklusive användandet av innovativa finansieringsformer och mobilisering av ytterligare finansiella resurser.

Verksamheten bedrivs i en komplex och utmanande miljö. Säkerhetsläget är mycket svårt. Genomförandet av verksamheten kan behöva anpassas till det rådande säkerhetsläget i landet. Den komplexa och utmanande miljön ställer krav på flexibilitet i genomförandet och att verksamheten präglas av ett tydligt konfliktperspektiv.

Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv utvecklings- och biståndssamordning i Somalia framförallt genom att leda eller delta i relevanta samordningsgrupper samt genom ett aktivt deltagande i EU:s biståndssamordning.

Synergier mellan strategins olika områden ska tillvaratas. Synergier ska också sökas med verksamhet inom ramen för andra strategier, exempelvis Strategin för regionalt samarbete med Afrika söder om Sahara och Strategin för sexuell och reproduktiv hälsa i Afrika söder om Sahara samt med det omfattande svenska humanitära stödet till Somalia. Stöd via multilaterala organisationer, s.k. multi-bi, ska vara förenligt med svenska prioriteringar och förhållningssätt i samarbetet med de multilaterala organisationerna. Sida

ska säkerställa att det finns en helhets-syn på det samlade svenska stödet till Somalia. Sveriges omfattande engagemang inom utvecklingssamarbetet, inklusive genom multilaterala organisationer, kan också utgöra en grund för dialog och påverkan i landet.

Sidas och FBA:s verksamhet inom ramen för strategin ska följas upp enligt de principer och processer som anges i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Mäster Samuelsgatan 70
Stockholm